

DEBAT IN DE KLAS – DILEMMA'S OVER SOJA EN PALMOLIE

Totale duur onderdeel: ca. 75 minuten

Debatvorm

Dit onderdeel is vormgegeven als een debat waarbij leerlingen in de huid kruipen van een van de stakeholders van de Ronde Tafel over soja óf palmolie. Ze krijgen meer inzicht in de verschillende belangen binnen de keten. De opzet is zo eenvoudig mogelijk gehouden. Aan de basis van het debat in de klas staan 4 casussen over soja en palmolie, daarin zijn steeds 3 'rollen' beschreven.

Ter introductie van de verschillende partijen gebruikt u het **overzichtsschema 'Rond de tafel'**. Met behulp van dit schema worden niet alleen de verschillende partijen in de wereldvoedselketen inzichtelijk gemaakt, maar vooral ook hoe zij zich tot elkaar verhouden. **Op basis van elk van deze rollen / partijen zijn verschillende 'profielen' gemaakt.** Deze kunt u gebruiken bij dit rollenspel. Alleen die van de consument wordt in deze opzet niet gebruikt.

Verdeling van de rollen

De groep wordt in 12 'rollen' verdeeld, per rol van 1 tot 2 à 3 personen. Het onderdeel is dus te doen met 12 tot ca. 30 deelnemers. Wanneer u het debat met een kleinere groep dan 12 uitvoert, kunt u er voor kiezen om een casus niet uit te voeren.

Elk groepje krijgt van één van de vier casussen één van de drie posities uitgereikt. Zie de bijlage voor de **casussen en de bijbehorende rolverdeling met sleutelargument**. De groepjes bereiden zich voor en krijgen daar een kwartier de tijd voor; ze gebruiken de **factsheets** om argumenten te vinden. Hun 'sleutelargument' krijgen zij op een apart **gekleurd briefje**. Tip: ter ondersteuning kunt u het overzicht 'Rond de tafel' op de beamer aan laten staan.

Verloop van het debat in de klas

Bij elke casus gaat het als volgt. De leraar kondigt kort de casus aan, waarna de groepjes, volgens hun eigen rolverdeling, het woord kunnen nemen in de volgende volgorde.

Eerste beurt partij A: minimaal 1 en maximaal 2 minuten

Eerste beurt partij B: minimaal 1 en maximaal 2 minuten

Eerste beurt partij C: minimaal 1 en maximaal 2 minuten

Vraag: Wie heeft er nog iets toe te voegen aan deze discussie? Waar wil je op reageren?

Tweede beurt partij A: minimaal 1 en maximaal 2 minuten

Tweede beurt partij B: minimaal 1 en maximaal 2 minuten

Tweede beurt partij C: minimaal 1 en maximaal 2 minuten

Vrije discussieronde tussen de partijen: maximaal 5 minuten.

Regels: wanneer iemand iets wil toevoegen moet hij/zij eerst zeggen van welke tot welke partij die zich richt en vanuit welke rol hij/zij spreekt.

Na afloop vindt discussie binnen de hele groep plaats over een casus naar keuze, van maximaal 15 minuten. Ook de leerlingen die al eerder een partij hebben vertegenwoordigd tijdens de verkenning van de casussen, kunnen daaraan deelnemen. Tot slot van elke ronde wordt gestemd: welke partij heeft haar belang het beste verdedigd?

Constructie van een casusdebat

Drie partijen tegenover elkaar, die beiden lid zijn van een specifieke rondetafel, dus in verband met een specifiek product

Verschillende partijen in het spel

De groepjes krijgen een korte beschrijving van de omstandigheden en hun eigen belangen beknopt uitgeschreven. Ze weten wie hun opponent is, maar weten niet welke belangen die heeft (al kunnen ze dat natuurlijk wel opzoeken). Laat de leerlingen elkaars verrassen met hun eigen vondsten en argumentatie binnen hun 'rol'!

Verdieping

Natuurlijk kunt u – samen met uw leerlingen - het **aantal rollen uitbreiden of de argumentatie van de rollen aanpassen**. Ter ondersteuning kunt u hierbij de 5 stakeholderfactsheets, de soja en palmolie GROW facts op de website en het overzicht van de stakeholders gebruiken. Zet daarbij ook de belangen van verschillende NGO's tegenover elkaar (biodiversiteit tegenover belang kleine boeren, bv.)

Uitbreiding vrije discussierondes met inmenging van de rest van de klas. Regels: wanneer iemand iets wil toevoegen moet hij of zij eerst zeggen van welke tot welke partij die zich richt en vanuit welke rol hij/zij spreekt.

Maak gebruik van de verschillende verdiepingsfilms, zoals die van de overheid bij casus 4, voor een verdere uitbreiding van de argumentatie en een verdieping van de discussie.

Bijlagen

- Overzicht 4 Casussen met elk 3 rollen
- Stakeholder factsheets
- Overzicht stakeholders
- GROW facts over soja en palmolie op de website
- Clips for GROW verdiepingsfilms

4 CASUSSEN MET ROLVERDELING

Typen rollen

Paars voor NGO's

Blauw voor bedrijven

Turkoois voor producenten

Groen voor kleine boeren

Casussen

1. Casus 'Eerlijke verdeling'

1 op de 7 mensen gaat nu met honger naar bed. De wereldvoedselverdeling is ongelijk. Vooral kleinschalige producenten plukken niet de vruchten van hun eigen arbeid. En lopen gevaar om op de valreep hun land kwijt te raken aan grote producenten en speculanten. En dat terwijl er genoeg te eten is voor iedereen, zegt Jan Kees Vis. Hij voegt hieraan toe dat het niet meer hoeft te kosten om de wereldvoedselketen te verduurzamen en eerlijker te maken. Is dat zo? **Kun je duurzaam produceren en een eerlijke voedselverdeling nastreven en toch winst maken?**

Rollen:

NGO Oxfam Novib: komt op voor de kleine boer: die moet genoeg verdienen

NGO WNF: komt op voor het milieu; geen schadelijke productie

Producent: alleen als je concurreert op de wereldmarkt kun je winst maken

2. Casus 'Grootschalige teelt'

In de jaren '90 kwam grootschalige teelt van soja op gang. Met steun van overheden werden veel bossen gekapt voor deze velden. Meer voedsel produceren, daar kan toch niemand tegen zijn? Nog steeds wordt voor grootschalige teelt elke minuut 6 voetbalvelden regenwoud gekapt. Vragen over de leefsituatie van lokale bevolking, bedreiging van dieren en planten en het klimaat zijn aan de orde van de dag. Meer en meer mensen willen geen producten kopen die hiertoe bijdragen. Er zijn intussen Ronde Tafels opgericht voor verduurzaming van de productie van soja en palmolie. **Toch komt maar langzaam verandering in de grootschalige productie van deze sleutelproducten. Waarom eigenlijk?**

Rollen:

Kleine boer: traditionele wijze van productie past beter in de traditionele omgeving: geen grote plantages!

Verwerker: wil een constante stroom goede producten. Dit kan beter met grotere plantages dan met kleine boeren

NGO WNF: tegen grootschalige productie, slecht voor het milieu. We moeten minder consumeren tegen een hogere prijs, en vooral minder vlees eten!

3. Casus 'De duurzaamheidshype'

Meer en meer consumenten willen niet langer doorgaan met ten koste van andere mensen, dieren, omgeving en klimaat te consumeren. Zij zijn bezig met een sterke lobby die ook zijn weerga heeft op supermarkten aankoopbeleid. En dat geldt ook voor stuntsupermarkten zoals Lidl. Zij worden gesteund door grote NGO's als FairFood en Oxfam om deze houding door te zetten en op die manier een eerlijkere voedselverdeling af te dwingen. Maar, zegt Johan van der Gronden van het WNF: 'Je moet toch oppassen met die grote bedrijven, want ze willen winst maken. Ze zijn wel gevoelig voor consumenten maar houden ook graag de schijn op dat ze groen zijn'. Hij waarschuwt hier voor zogenaamde *greenwashers*. **Worden grote, winstgevendende bedrijven wel voldoende gecontroleerd? En wat zijn die controles waard? Wie is de eindverantwoordelijke voor de morele beslissing om wel of geen Fair Trade te doen?**

Rollen:

Bedrijf Unilever: wil echt veranderen en de keten verduurzamen

Bedrijf Cargill / Sinar Mas: duurzaam als iedereen het doet; tot die tijd niet al te veel doen

NGO Oxfam Novib: we moeten bedrijven goed in de gaten houden; ze zijn allemaal verdacht.

4. casus ' Die overheden werken niet mee'

De partijen in de Ronde Tafel proberen *business to business* de voedselketen te verduurzamen. Daarbij is veel afhankelijk van overheden voor overkoepelende wet- en regelgeving. Overheden werken niet altijd mee en soms zelfs tegen. De consument en de producent kiezen in de regel hun eigen overheid. Dit is een consument of producent die zich steeds vaker bewust is van de gevolgen van roofbouw op arme boeren en natuurlijke bronnen.

Op welke manieren kunnen zij invloed uit oefenen dan met alleen hun stem?

Rollen:

Supermarktketen: consumenten stemmen met hun koopgedrag

Kleine boer: overheden moeten duidelijke regels stellen, anders kunnen en mogen bedrijven met macht alles doen wat ze willen.

Handelaar: overheid heeft geen rol, marktwerking is bepalend